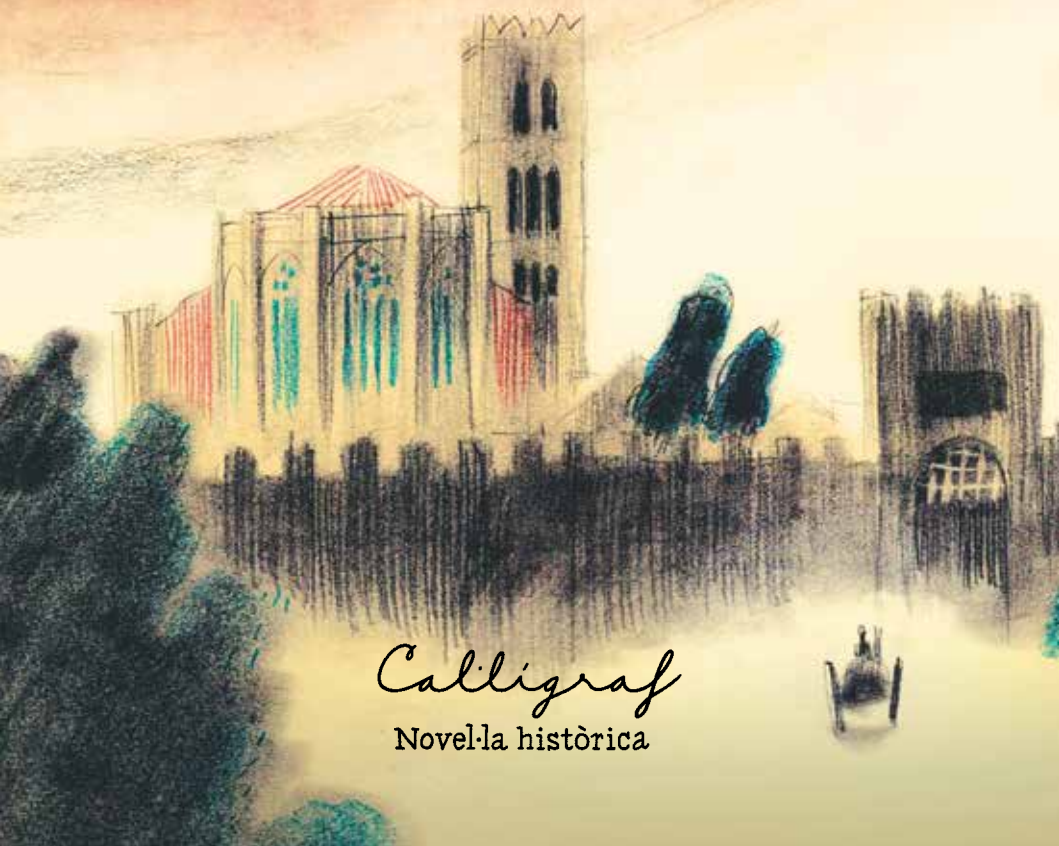

Palau
del vent

Pere Llovet

Calligraf
Novel·la històrica

Palau del vent

Pere Llovet

Edicions Cal·lígraf

Figueres, 2021

Primera edició — setembre de 2021

Publicació

Edicions Cal·lígraf, SL
Monturiol, 2, 1r 1a
17600 Figueres
Tel. (0034) 615 261 764
www.edicionscalligraf.com
info@edicionscalligraf.com

**Disseny de la col·lecció
i maquetació**

Jaime Vicente

Il·lustració de coberta

Dani Torrent

Correcció

Núria Garcia Caldés

Impressió

DC PLUS, Serveis Editorials

ISBN

978-84-123583-6-0

Dipòsit legal

GI 930-2021

© del text

Pere Llovet

© d'aquesta edició

Edicions Cal·lígraf, SL

*Queda rigorosament prohibida,
sense l'autorització per escrit
dels titulars del copyright,
la reproducció parcial o
total d'aquesta obra per
qualsevol mitjà o procediment,
incloent-hi la reprografia
i el tractament informàtic.
Les infraccions d'aquests
drets es troben sotmeses a les
sancions establertes a les lleis.*

TAULA

PRÒLEG	13
1A PART:	
EL NAIXEMENT D'UNA IDEA	19
1 Les urpes del Maligne	21
2 El Castelló antic i la plana emporitana	35
3 El nou Castelló i el nou país	74
2A PART:	
EL TRASLLAT DE LA SEU DEL COMTAT	99
4 L'arranjament dels aiguamolls	101
5 Preparant el futur	124
6 La radicalització i els preparatius de la inauguració	153
7 A les envistes de la inauguració	173

3A PART:

LA INAUGURACIÓ DE LA NOVA SEU	193
8 Les intrigues i la tragèdia d'en Salvador	195
9 Els Scarborough Tones.	
La trobada de l'anell i d'en Martí	223
10 Desenllaç	243

EPÍLEG: L'HORA DELS ADEUS

I L'HORA DE LES RETROBADES	261
----------------------------	-----

PRÒLEG

La Història és plena d'enigmes, i un d'ells és el perquè del trasllat de la seu del comtat d'Empúries, de Sant Martí, a Castelló d'Empúries. La hipòtesi predominant és que el canvi fou per protegir-se dels atacs marítics dels àrabs, ja que mentre Sant Martí és a la riba mateixa del mar i qualsevol nau hi arriba fàcilment, en aquella època, Castelló quedava protegit per una gran extensió de llacunes i aiguamolls que cap nau, giny de guerra, ni tan sols un petit estol guerrer, podia travessar.

No obstant, sovint les decisions polítiques, com fou aquella, no responen a una única raó, sinó a varies i, sobretot, es duen a terme en un moment determinat per altres raons que queden a l'ombra. Dit d'una altra manera, tot i que es justifiquin amb arguments acceptables, cosa sempre imprescindible, sovint es fan efectives per interessos poc amics de la llum pública.

Un dia a casa dels avis a Castelló, pensava en això i, com que feia gran tramuntana i no venia de gust sortir, vaig

pujar a les golfes que fèiem servir com a cau de lleure i fantasia.

Remenant les velles andròmines que s'hi emmagatzemaven, m'assaltà l'idea de si hi trobaria un vell manuscrit, com passa a les pel·lícules. I en aquestes, vaig ensopegar amb un vell bagul que hi havia trobat de jovenet i havia utilitzat per guardar-hi llibres i discos d'aquella època. Ves per on, em vaig dir, retrobar els meus propis tresors oblidats no estava gens malament. Al bagul també hi havia llibres vells de la família, alguns dels quals tenien dedicatòries al meu avi. Destacava un llibre sobre la possible presència del Sant Grial a l'Empordà i una partitura de música gregoriana manuscrita sobre un full de pell de vedella que devia procedir del monestir de Sant Pere de Roda, com tants objectes d'aquell edifici abandonat i espoliat durant segles que, per atzars diversos, estan escampats per les velles cases de tot l'Alt Empordà.

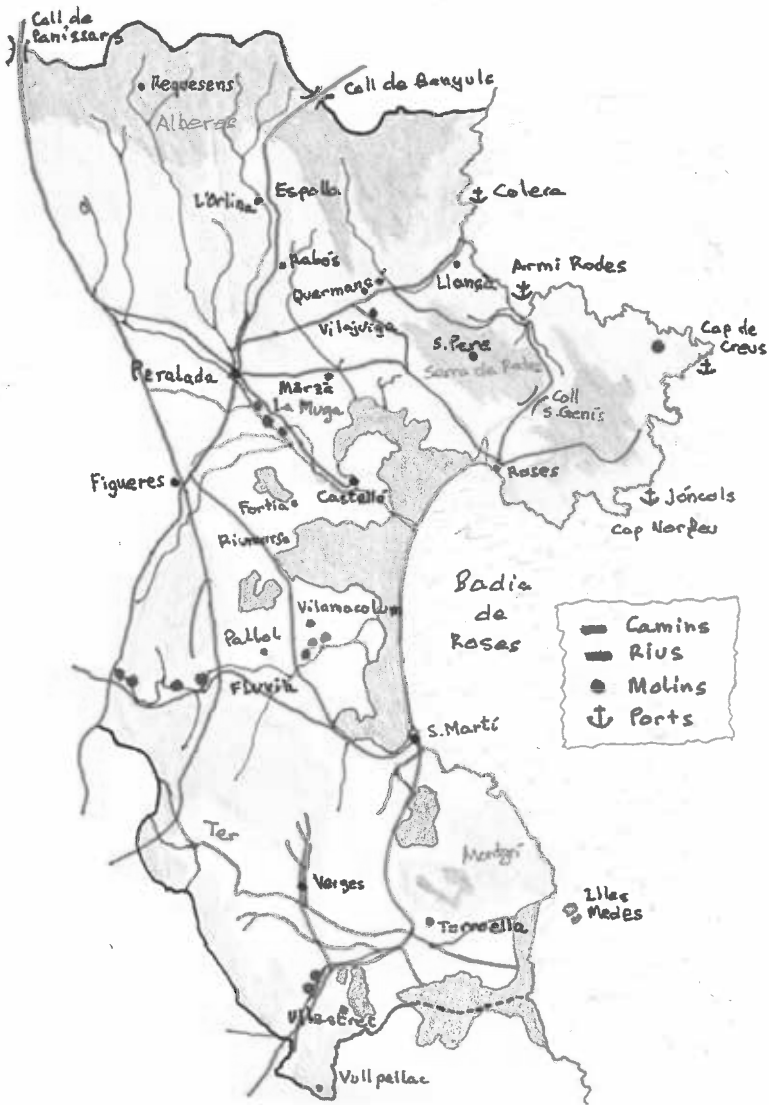
També hi havia un vell tractat sobre música trobadoresca que vaig posar-me a fullejar quan, de sobte, em va sobresaltar un esclat de timbals i gralles que pujava del carrer. Tan absort com estava amb la glopada de troballes, havia oblidat que començava a Castelló l'enèsima edició de la «Terra de Trobadors», que recrea aquell temps que la vila era la seu del comtat d'Empúries i sobreeixia d'aquella música i somnis d'un món millor.

Vaig continuar buidant el bagul i van sortir discos d'en Raimon, Lluís Llach i l'Ovidi Montllor que creia extraviats. També dels Beatles, fins i tot una entrada de cinema, de quan vaig anar a veure la seva encantadora pel·lícula *Help!* Amb aquell fons de fanfàrria que pujava del carrer i el tractat musical a les mans, em vaig mirar

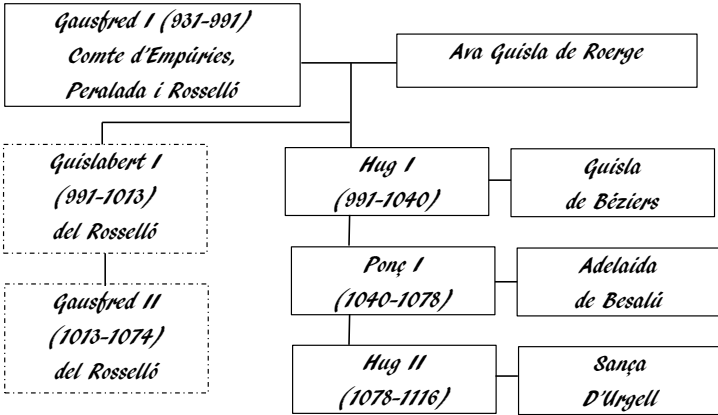
aquells records de joventut que havien dormit durant dècades barrejats amb tot allò tan antic, i em vaig dir que tot plegat feia força joc. Moderns però al cap i a la fi trobadors també, em vaig dir, tot recordant que el professor d'Història ens deia que aquesta sempre es repeteix, tot i que sigui sota altres formes i aparences.

Un cop buidat el bagul, vaig extreure la tapa del fons, tota malmesa per la humitat, i vaig trobar-hi una bossa amb la mida exacte del fons, raó per la qual passava desapercebuda. Vet aquí, la bossa contenia un manuscrit. No m'ho podia creure! Ben emocionat amb la il·lusió de ser un dels privilegiats per l'atzar, me'n vaig anar cap a baix amb tota aquella barreja, disposat a endinsar-me en el vell manuscrit.

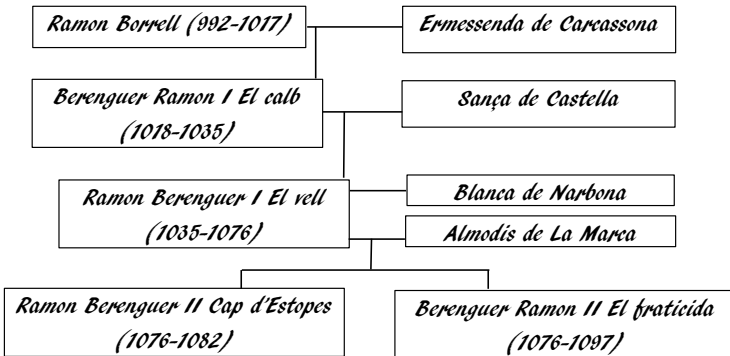
Comtat d'Empúries, any 1.000

Comtes d'Empúries 931-1116

Comtes de Barcelona 992-1082

1a Part:
El naixement
d'una idea

1

LES URPEES DEL MALIGNÉ

1.1

El naixement d'una idea

Gausfred I passejava amb un posat greu per la balustrada oberta al mar del seu palau de Sant Martí. Escoltava el relat de l'emissari del comte de Barcelona sobre l'avenç imparable de l'exèrcit d'Almansor, que semblava la destrucció i la mort al seu pas, camí de Barcelona.

S'aturà un moment i quedà immòbil, com si momentàniament s'hagués fos amb la immensitat blava que s'estenia fins al límit de l'horitzó, a banda i banda del turó roquer sobre el qual s'erigia el palau. Aquell matí de Sant Joan de l'any 985 feia un dia esplèndid. El mar estava completament encalmat. Llis i brillant com una làmina metàl·lica, reflectia els raigs solars sense cap ona que alterés la superfície ni interrompés la successió de reflexos com petites espurnes brillants.

Gausfred escoltà el murmuri suau del trencar de les ones que morien plàcidament, estenent llençols d'escuma

que s'escolaven engolits per la sorra de la platja, com si s'apressessin a amagar-se per deixar un altre cop la superfície lluent del mar intacta fins l'arribada de la següent. I una i una altra, en una cadència perfecta que asserenava el seu ànim.

Com n'era, d'enganyosa aquella plàcida successió d'escuma blanca i la làmina lluent del mar, quasi immòbil, pensà en Gausfred. De la seva memòria emergien imatges esfereïdores d'aquell mateix tros de mar quan s'embravia i engolia vaixells i homes i les ones s'abrandaven amb força contra la línia de costa com un exèrcit diabòlic. Li vingueren també les imatges més antigues de quan era xic: els vaixells normands que aterraven veloces a la platja vomitant el terror i la desgràcia.

Li semblava veure com si fos avui mateix els drakars, aquelles naus llargues i primes, aparellades amb veles quadrades i fosques. El seu aspecte era ombrívol, amb dos llargs esperons a proa i a popa que s'alçaven desafiant el cel, rematats amb figures de caps de drac que semblava que evoquessin el dimoni mateix. Amb vent de tramuntana, aquelles naus de quilla poc profunda planejaven ràpides com cap altra sobre les ones, i recorrien la distància des de l'horitzó fins a la costa en un tres i no res, sense donar temps a preparatius de defensa. Quan, amb llur impuls, fendien la sorra de la platja, d'elles emergia una exhalació de temibles guerrers alts, amples i forts, que destruïen tot el que trobaven al seu pas.

L'amenaça que ara explicava l'emissari barceloní no era pas aquesta, sinó la de galeres i grans llaüts de veles blanques triangulars, farcides d'àgils i sanguinaris guerrers

sarraïns, arribats per completar per mar el setge terrestre d'Almanson a la ciutat de Barcelona.

—La host sarraïna és molt nombrosa i està molt ben equipada —continuava relatant l'emissari—. Fa poc més d'una setmana va travessar l'Ebre, va derrotar les forces que el comte Borrell havia enviat per aturar-la i ja ha parat el setge de Barcelona. Quan vaig sortir de la ciutat una infinitat de veles s'acostaven a la costa per assetjar-nos també per mar, així que a hores d'ara, Barcelona està del tot encerclada, per terra i per mar. La superioritat d'Almanson és tan aclaparadora que el comte ha decidit fugir mentre encara podia i ara es troba sa i estalvi —va concloure l'emissari.

—És una gran humiliació que el primer de nos hagi hagut de fugir, però ha estat el més prudent! —exclamà un dels consellers de Gausfred.

—I l'emperador carolingi no vindrà pas aquest cop al nostre socors —va afegir un altre.

Certament, es digué Gausfred, Lotari I, successor llunyà de Carlemany, tenia prou feina a mantenir la pau als seus propis dominis per venir a socorre'ls en aquell tràngol. Recordà que l'any 981 havia anat a la cort carolíngia acompanyat pel seu pare, Gausbert I d'Empúries i Rosselló, per ser-hi presentat i beneït com a successor seu. Aquella era una cort prou rica per permetre's fundar l'Escola Palatina per tal de cultivar els coneixements, les arts i tota mena de refinaments. El que més l'havia impressionat havia estat la música, amb recitacions de les gestes dels heroics antecessors carolingis, acompanyades pel so de lires, cítares i altres instruments que no havia sentit mai. I mai més havia tornat a gaudir d'una vetllada

com aquella. De fet, aquella cort, tal com l'havia conegut, ja no existia.

Des de la mort de Carlemany, ja feia més de 150 anys, i la partició de l'Imperi entre tres dels seus fills, aquell poder havia anat decaient fins al punt que la dependència i la protecció dels comtes catalans havia esdevingut merament simbòlica. El canvi definitiu s'havia produït a la seva pròpia generació, quan ja no havia estat l'emperador qui havia nomenat els nous comtes, sinó que aquests càrrecs havien esdevingut hereditaris i havien passat de pares a fills, sense intervenció del poder carolingi. Ara, els comtats catalans eren independents, i això també volia dir que depenien d'ells mateixos. Així, sense cap expectativa de rebre reforços per fer front a l'atac andalusí, Borrell, comte de Barcelona, havia optat per fugir i convocar tots els altres comtes catalans a Vic per estudiar i debatre la situació.

Quan tots varen ser fora, Gausfred es va quedar sol a la balconada sobre el mar. Mirà la petita badia que servia de port des dels temps immemorials dels grecs i romans. En un racó de la platja, la seva esposa Ava xerrava plàcidament amb altres dones mentre els seus fills amb altres companys aplegaven la fusta sobrant de la foguera de la nit anterior per celebrar el solstici d'estiu, aliens tots a l'amenaça que planava sobre seu. Considerà la situació de la seva fortificació, a la vora mateix de línia del mar i, per un instant, sentí el terror de les incursions normandes que havia viscut quan era infant i recordà els esgarrifosos relats del seu pare de la invasió d'hongaresos l'any 926. Ell mateix va haver de fer front a l'atac del sarraí 'Abd al-

Malik el 935, just quatre anys després d'esdevenir comte. Sortosament repel·liren aquell atac, però qui sap amb quina força els podria atacar ara Almansor si era capaç d'assetjar Barcelona i fer-ne fugir el seu comte. «Certament, aquest no és un bon emplaçament en temps de guerres», es digué Gausfred.

Dirigí la vista cap a l'altra banda, cap al nord, on s'estenia la gran badia fins al llunyà cap Norfeu, i fixà la vista en el petit promontori que s'alçava a la gran plana dels estanys i aiguamolls. «Castelló», es digué, tot intentant veure'l amb més precisió entre les boirines que l'envoltaven aquell dia d'estiu, sense ni un alè de tramuntana que netegés l'aire. «És perfecte», pensà, remarcant que quedava allunyat del mar i amagat entre vapors. Només s'hi podia arribar des del nord, per l'estreta franja de terra ferma que l'unia a Peralada i als territoris segurs.

Durant un temps, el poder sarraí s'havia afeblit en lluites internes i havien pogut viure tranquils. Ara, però, aquell maleït Almansor havia aconseguit recuperar la força del califat, havia atacat Santiago de Compostel·la i assetjava Barcelona, els dos centres emblemàtics de la cristiandat a la península hispànica. Segurament els atacs se succeïrien. Valdria més que traslladés la seu del comtat a un lloc segur: Castelló.

Abans de retirar-se per anar a trobar la seva esposa i els seus fills, va escriure una missiva per al comte de Barcelona confirmant-li que acudiria puntualment al consell de comtes a Vic. Plegà el paper, fongué lacre per tancar-lo i hi aplicà el segell del seu anell.

1.2

El setge de Barcelona i el rapte d'en Martí

La notícia del ràpid avenç d'Almanson cap a Barcelona va desfermar un frenètic anar i venir de gent. Mentre uns que hi vivien s'apressaven a marxar-ne per refugiar-se a casa de parents a altres llocs, d'altres que no tenien aquesta possibilitat i vivien als camps dels voltants, fora muralles, hi entraven per refugiar-s'hi del pillatge a camp obert, tot i la incertesa sobre el que s'esdevindria a la ciutat.

El comte de Barcelona, Borrell, estava obligat a marxar ja que havia perdut part del seu exèrcit en l'intent d'aturar la marxa d'Almanson o almenys retardar-la per preparar la defensa i fugir cap al centre del país, on pogués reagrupar-se amb els altres comtes i recuperar la ciutat.

Entre els més atrafegats s'hi comptava en Genís, administrador general del comtat. A la responsabilitat del càrrec, s'hi afegia la mort recent de la seva esposa, que li deixà dos bessons de curta edat que s'havia d'emportar amb ell. Perquè en tingués cura, havia contractat una mainadera que s'afegia a les altres que cuidaven els infants de la cort. Així, en aquells moments de preparatius, el grup de mainaderes s'ocupà de reunir els infants i conduir-los als carruatges per marxar.

Tot i la previsió, però, l'avenç d'Almanson fou rapidísim. Quan es formava la comitiva per sortir per la porta nord de la muralla, que conduïa cap a Vic, un gran escamot de l'avantguarda sarraïna ja havia muntat un parell de catapultes per terroritzar i crear confusió a la ciutat. Només era una escaramussa, però unes quantes pedres van obrir forat a la muralla per la banda del palau comtal.

Ja a punt de marxa, en Genís pogué prendre amb ell un dels bessons, però no l'altre, que li asseguraren que estava a un altre dels carruatges amb la seva mainadera. Tota la comitiva de gent de la cort comtal sortí apressadament de la ciutat. Ja els faltava poc per travessar el pont del riu Besós, més enllà del qual es podien considerar estalvis, quan veieren que un escamot sarraí a cavall els perseguia. Amb la velocitat pròpia dels cavalls àrabs, abans que l'escorta militar pogués protegir-los, els últims carruatges de la comitiva quedaren aïllats de la resta. Es produí un moment de gran confusió, ja que mentre els uns volien socórrer els que havien quedat separats del gruix de la caravana, els altres advertien que calia travessar el riu sense espera, a risc de caure tots presoners.

En Genís es desesperà perquè havia pogut aclarir que la mainadera i el petit Martí estaven en un d'aquells últims carruatges. Però s'imposà l'opció de travessar de seguida el pont i deixar els últims carruatges a mercè dels sarraïns. Sentí que tot s'esqueixava dintre seu i una força incontenible el feu saltar del carruatge disposat a anar de dret a rescatar el seu fill, un impuls que també varen tenir altres que també tenien familiars als carros a punt de ser capturats. Es produí una enorme confusió de crits i plors, gent saltant dels carruatges i la veu tronadora del comandant per sobre de tot, que cridava a la guàrdia que aturés els que es disposaven a córrer cap als guerrers sarraïns i cap als que de seguida serien fets presoners. En Genís i els altres, fora de si, desfermaren llur ràbia, però la força superior dels soldats els contingué i, prenent-los en volandes, els pujaren a la força altre cop als carros, on foren immobilitzats per un mar de braços.

Ja travessat el pont, en Genís es despertà abraçat a l'altre bessó, en Fermí, que s'havia adormit. Regnava el silenci a la comitiva, un espès silenci que ningú gosava trencar. No fou sinó l'endemà, després d'haver fet nit, que se sentien converses en veu baixa, com tement despertar els pitjors dimonis, que especulaven sobre el que succeiria amb els presos. Deien que, essent persones de la cort, els sarraïns considerarien els valuosos rescats que en podien obtenir, raó per la qual probablement la seva vida no corria perill. D'altres deien que alguns presoners no eren posats en rescat sinó destinats a l'esclavatge, del qual n'hi havia moltes menes, de tasques dures o escabroses a feines especialitzades si el presoner tenia habilitats o coneixements. Encara n'hi havia que explicaven casos d'infants amb aptituds o intel·ligència remarcables que havien estat educats de la millor manera, i que havien arribat a posicions ben dignes dins del Califat.

En Genís, amb el cor trencat i tot ell remogut, no participà en aquestes converses però no se'n perdé detall. En particular, seguí amb molta atenció el que deien del gran valor que el Califat donava al càlcul i a la música, dues matèries per a les quals, com se'n havien adonat els educadors de la cort, en Martí estava especialment dotat. Tant de bo, es digué, en cas de no poder-lo rescatar, els àrabs s'adonessin també d'aquelles qualitats seves.

Li vingueren al magí multitud de records de la seva difunta esposa, que tant de bo no havia hagut de passar aquell tràngol terrible. Li vingueren també imatges d'en Martí quan era petit i fins i tot de la seva pròpia infància, quan gaudia de la companyia i l'amor dels seus pares i germans. Com podria viure en Martí sense tot allò i com

podia ell viure amb aquell patiment? Per un instant, hauria desitjat lliurar-se dels guàrdies que l'immobilitzaren i arremetre amb tota la ràbia contra els sarraïns, passés el que passés. Però no. Era una mort segura. I estèril. Sentí una immensa gratitud cap els que l'havien aturat. Sortosament encara podia tenir l'esperança de rescatar en Martí tard o d'hora i, sobretot, què hauria estat d'en Fermí, si ell hagués mort? Vet aquí una raó del tot segura i forta sense límits per continuar vivint. Finalment, exhaust de tantes preguntes i amarat de sentiments tràgics i contradictoris, s'encomanà a l'ajut de Déu. «Quina altra cosa puc fer?», es deia.

1.3

L'angoixa del mil·lenni i el somni dels abats

Pere, abat del monestir de Sant Pere de Roda, tancà sigil·losament la porta de sortida i eixí a la fresca de la nit. No era una nit qualsevol, sinó l'última de l'any, però tampoc era un any qualsevol, sinó l'últim del mil·lenni. Poca broma. De tota la Humanitat, que pocs vivien un moment així!

Els germans monjos ja eren tots a les màrfeques per dormir, si bé probablement els costaria rendir-se a la son. Inquiets, malgrat les voltes que havien donat a l'assumpte, molts no les tenien totes pensant que potser no es despertarien mai més, tement encara que el món s'acabés aquella mateixa nit, com deien algunes prediccions. «Com uns petits infants espantats», es digué l'abat Pere. Els últims temps, qualsevol incident al cel, un sol més rogent, un